

Становище

по конкурс за присъждане на научно-образователна степен „Доктор” по научна специалност „Кинознание, киноизкуство и телевизия”, професионално направление 8.4 „Театрално и филмово изкуство” на Крум Лазаров Иванов

Проф. д-р Теодор Янков Янев, НАТФИЗ

Биографични данни

Кандидатът Крум Иванов е завършил Операторско майсторство във „Факултет по изкуства” на ЮЗУ „Неофит Рилски”, а в последствие е поканен като асистент в специалността ФТО. Наред с това, след завършване на висшето си образование работи като телевизионен оператор в РТВЦ –Благоевград. С натрупания професионален опит той е един от младите хора обучени и израснали, като професионалисти и научни кадри в ЮЗУ. Дисертационният труд е пореден етап в преподавателската кариера на г-н Иванов.

Критически анализ на труда

Темата на доктората е „Композиция и сетивно познание. Възприятие: Същност и особености”. Бих казал, че позициите са прекалено пространни, но наред с това и мощно обвързани, за да направят изследването аналитично и комплексно с възможностите за цялостно обхващане на проблематиката.

Темата е разработена в три глави, въведение и заключение. Използвани са повече от 130 източника и цитирания отбелязани в библиографията. Това е претекст за търсене на обхватност на изследването и амбиция да се представи един анализ, в който актуалност и базисни теории се преплитат в един научен компилат на съвременен поглед върху творческото изображение.

В краткия анализ на становището ще обръщам внимание на онези аспекти от труда, които прокарват оригиналната позиция на Автора. Така в Първа глава „Исторически аспекти в развитието на екранните изкуства” под-темата „Център на интерес и йерархия в изображението” интерпретира казуса за основния смисъл на композиционната постройка, но и относителната му позиция в зависимост от индивидуалното възприятие. Финалната под-тема „Движението и посоките като начин за означаване в изображението” третира механизмите на визуалната комуникация в аспекта на композиционната йерархия, динамичността в подредбата на елементите и взаимодействието между плановете.

Издавам съмнение относно определението „означаване” използвано в заглавието. За да няма не конкретност по-ясният синоним би бил „акцентиране” или „насочване на възприятието”.

Когато анализираме различните аспекти на психологията на възприятието логично е да търсим корените му в познанието, като движещ фактор на този специфичен процес

Втора глава „ Сетивно познание. Възприятие...” е акцента на труда. Докторантът залага на тезата, че възприятието е познавателен процес, който се осъществява на база сетивна информация, задължително сравнявана със познанията от изминалите години и интелекта на субекта. Анализът се осъществява в посока на конкретизиране на илюзията за дълбочина чрез перспектива, оптична деформация, ракурс подкрепени с визуалната философия на Херман Ебингхаус и доразвита в теорията от Едуард Титченър.

В под-тема „Възприятие” докторантът прави уговорка, че ще насочи внимание главно към изображението в кино и видео заснемането. Основното определение на възприятието се базира на процес на изменения, случващи се в сетивните органи, като резултат на въздействие от променящи се физически характеристики на композиционните

елементи. Веднага се натрапва въпросът: Как мозакът отговаря на визуалната информация? Отговорът се търси в тезите на гещалд-психологията за комплексна оценка на цялостния образ и подминаване на изолирани визуални елементи и детайли. От друга страна можем да повишим визуалната си концентрация, ако задейства личностната чувствителност, но за кратко време. Така теорията на американския психолог Джеръми Брунар, цитиран от докторанта, е че всеки акт на възприятие, е акт на категоризиране. Базират се на сензорните еталони, които се формират от развитието на индивида в посока познание, и се създават благодарение на основните сетива – зрение и слух.

В под-глава „Етапи на възприемане” търся спецификата на възприятието на движещо се изображение в двумерната плоскост на екрана. Докторантът конкретизира, че подвижния образ въпреки идентичността му с този отразен от ретината, е съпътстван от невъзможността да се провери показателят за дълбочина на двумерния образ по метода на движението вътре в пространството. Така се постига благоприятната илюзия от геометричната деформация на обектите често използвана в екранните композиции. Наред с това един от основните закони на възприятието гласи, че ние виждаме това, което искаме да видим. Докторантът конкретизира този факт в два аспекта- възприятие и нагласа, и възприятие и емоции. Емоциите се превръщат в основен критерии на възприятието – когато сме радостни възприемаме времето(може би и екранното време) по-бързо протичащо, когато сме тревожни възприемаме времето, като по-бавно протичащо.

Трета глава се занимава с „Художествено-драматургични елементи, създаващи езика на киноизображението”. Отново ще конкретизирам своите очаквания, като искам да получа анализи свързани с емоционално-визуалната реализация между композиция и останалите изразни средства на екранното изображение. В под-глава 3.2 озаглавена „ Използване на

композицията като образен език на оператора в киното и телевизията” не намирам почти нищо за динамичната композиция симптоматична за движещото се изображение. В следващата под-глава съм удовлетворен от анализа на композицията, като психологическо влияние върху зрителя. Това е най-важното – всички изразни средства трябва да са в услуга на творческата провокация (в добрия смисъл на думата), която ние наричаме въздействие или постигната цел. Държа да отбележа, че примерите съвсем не са само класически, а и съвременни образци на композиционни подходи като „Ида” на операторът Ришард Ленчевски или „Във вторник” на операторът Светлана Цветко, която смело експериментира с формата на изображението. Това прави докторантурата на Кандидата актуална, на съвременна платформа за изследване със средствата на операторския изкуствоведчески анализ, като в отделни аспекти надскача изискванията за такъв труд.

На финала искам да поздравя Научния ръководител проф. Милков, чиито сериозни изисквания и насоки формират завършената форма на докторантската теза.

Уважаеми колеги, считам че конкретните приноси на разгледания труд, научния подход, както и желанието за педагогическа работа напълно отговарят за една успешна докторантура. Препоръчвам на Научното жури да приеме **положително** дисертационния труд на магистър по операторско майсторство **Крум Лазаров Иванов** и да му присъди образователна и научна степен **ДОКТОР**.

Аз гласувам „ДА”!

Проф. д-р Теодор Янев